

**PREDIKAN I SAMBAND MED NATTVARDSGUDSTJÄNST PÅ DANSK-SVENSKT
AKADEMIKERMÖTE I KÖPENHAMN (17:E EFTER TREFALDIGHET) DEN 9/10
1949. (NIKOLAI KIRKESAL).**

TEXT: LUK 14:1-11.

I Jesu namn. Låt oss alla bedja!

Gud, ingen är fri utom du, du som är herre över himmel och jord. Vi bedja dig: bryt sönder de bojor, som håller oss fångna, och gör oss fria som barn, i din Sons rike. Amen.

Texten läses.

Saliga äro de som höra Guds ord och gömma det. Amen.

Vår text berättar om två olika ting. Första hälften skildrar, hur Jesus botar en sjuk på sabbaten. Andra hälften återger ett ord om den plats man bör inta, när man blir bjuden till gästabud. Det är lämpligt att börja i textens senare del.

Alltså: tag den nedersta platsen vid bordet! Då kan det hända, att du anmodas stiga uppåt. Tar du själv den främsta platsen, då kan värden inte gripa in och ge dig en bättre plats. Antingen låter han dig sitta, där du sitter, och då har han inte hedrat dig utan, blott låtit dig vara. Eller också ändrar värden placeringen, och då måste det gå nedåt; uppåt kan det inte gå - då måste det bli vanära i stället för ära. - Det ligger i hederns väsen, att den blott kan ges, icke tas. Man kan törsta efter ära, men då får man rikta in sin strävan på att göra något, som omgivningen frivilligt ärar. Man kan inte befalla fram själva äran, man kan inte ta den, man måste få den.

Så som det är med äran från människor, så är det också ur en bestämd synpunkt med livet från Gud, rättfärdigheten inför Gud. Jagar man efter den rättfärdigheten, når man den icke; då dör livet. Men om man sätter sig där nederst, släpper taget, då kommer livet, ty då är man i tron. Ödmjukhet är tro. Och "den som ödmjukar sig, han skall bliva upphöjd".

Men nu måste en viktig fråga ställas. Om man sätter sig lågt i avsikt att därmed komma högt, tar man sig inte då äran - på en omväg? Är inte den kristna tron och ödmjukheten en enda själviskhet? Och är inte Jesu ord idag om placeringens vid bröllop en världslig vishet i stil med den moderna konversatörens råd: "Önskar du, att andra skall tala om dina goda sidor, så tala icke om dem själv!"

Även om det vore så, så vore detta ett gott råd, särskilt för dem som vistas vid universitetet. Men nu är det icke så. Man förstår bättre ordet, när man läser fortsättningen av kapitlet här hos Lukas. Detta börjar med att Jesus blir bjuden på en måltid och där botar en sjuk. Sedan kommer tre utsagor i följd, som alla handla om måltider: först vårt ord, att man skall sätta sig nederst, därefter uppmaningen att man inte skall bjuda vänner eller rika, när man gör gästabud, utan krymplingar, halta, blinda - man skall gå nedåt till den behövande nästan - sist liknelsen

om det stora gästabudet, den stora nattvarden, vars kärna är, att Gud gör just så, Han för in fattiga och krymplingar i sin gästabudssal - Han söker de vilsegångna. Han beger sig ner i djupen, då han kommer i Kristus. Här utlägges vad det betyder att "ödmjuka sig". Det finns ingen möjlighet att tala om vad ödmjukhet är utan att tala om nästan, om människovärlden. Och när nästan kommer in i sammanhanget, då brytes den religiösa avsikten ner, då vrider man av ryggraden på beräkningen. Står jag inför min nästa, mina "nästor", så kan jag inte sätta något "bakom" nästan: nu ödmjucar jag mig i nästankärlek "för att" sedemera vinna något inför Gud, ty denna beräkning är, att "upphöja sig" över nästan, att sätta en klyfta mellan sig själv och medmänniskan. Så långt livet sträcker sig, måste det ges bort, dess mål är döden, mörkret, och att bejaka denna meningslöshet, att förspilla sitt liv i tjänst, det är att "ödmjuka sig", att falla ned i jorden och mista sin existens. Att leva så är att vara ödmjukad, nere, men detta är att vara upphöjd, ty det är att vara i Kristus, ja att vara i Gud. Kristus är vetekornet, som kastas i jorden. Gud vistas i djupen, bland de fattiga. Hur skulle man kunna vara "högre", mera upphöjd, än man är, när man är i Kristus, i Gud, som är vår (oläsligt ord) Herre? Allt vändes här upp och ner. Ringheten är högsta höjd, delaktighet i Guds nedåtvända skapargärning. Högheten är jagets ensamhet i den tomma, självtagna äran, fjärran från Gud, fjärran från den levande människogemenskapen.

Men i den ensamheten är vi oftast inlåsta. Ja, det är det normala i världen, att den egna vinsten efterjagas. Därför är också den inre kylan det normala. Ty vi lever i en förvriden värld. I stället för att i hjärtat sträva efter andras bästa, sträva vi av hjärtat efter vårt eget bästa - och emot oss står lagen. Lagen är värnet om de andras bästa. Gud tvingar fram rättvisa i samlevnaden genom lagen. Även i lagens förra tavla (de tre första buden) är vår nästa med. "Helga sabbatsdagen; den dagen skall du ingen syssla förrätta, ej heller din son eller tjänare eller din ox eller främlingen; Kom ihåg, att du själv var en träl i Egyptens land" (5Mos. 5) Det är något för Israel egenartat att på detta sätt motivera den heliga dagen, "humant". Budet ges av Gud, men det syftar till människornas väl; vår nästa får skydd, då vi får befallningar. Synden är att vi stå emot tjänandet, emot Gud - därför ligger lagvöldets tryck med rätta över vår tillvaro. Alla förstå vi textens första hälft. Där stod Jesus Kristus på jorden, i honom välldes människolivets renhet upp, i honom var tjänandets ande kött, han var utgiven för hela världen och var han gick fram löste han människor, befriade dem, utan att själv trå efter ära. Då fylldes lagens mening, och i samma ögonblick brast lagens välde sönder. "Människosonen är Herre över sabbaten." Att bota en sjuk är att utföra ett verk till den sjukes räddning, det är att förverkliga sabbatens mening, och då faller sabbaten, såsom ett skal brister, när frukten mognar. Jesus är livets återställare; det låsta, under lag trälade livet, rätar liksom ut sig och blir fritt, där han går fram och där hans ord ljuder. "Han tog honom vid handen" heter det i texten "och gjorde honom frisk och lät honom gå sin väg". Gå in i livet! Ställ dig på din plats i Guds skapelse och ge bort ditt liv i trogen tjänst mot nästan på den ort som är din! Bygg inte upp något rättfärdighetstorn åt dig, upphöj dig icke, ödmjuka dig i stället, lev! d.v.s. förlora

ditt liv, ingen fröjd är som den, fröjden i själkets sammanbrott och bröders gemenskap, ty där andas Gud, där bor Kristus.

Livet i sanning består alltså i detta dubbla: att vara i Gud och att vara i nästan, att vara utsträckt, uträdat åt dessa två håll, öppen mot Gud i tron, öppen mot nästan i kärleken. Och dessa två öppenheter äro en enda. Ty "Gud är kärleken". Letar man efter Gud, så får man leta genom universum förgäves, ända tills man hittar honom på Golgata, i det utgivna, bortskänkta människolivet, som håller på att dö för oss andra. Är vi framme vid gemenskapen med Gud, ja, då är vi redan inne i denna ström, som väller mot de andras tjänst, då ha vi redan gemenskapen med människorna, även om för tillfället ingen människa är hos oss: vår existens, vårt arbete, vår bön omslutes av människogemenskap och flyter själv hän mot människogemenskap. Tro och kärlek är en enhet. Man är låst, ofri, förkvävd av lagen, sålänge man inte tror, men tror man, då släpper man hela rättfärdighetsbyggandet och blir fri, ingen underdånig, inne i Gud, hemma i livets egen mening, som är - att tjäna, att gå omkring och frivilligt vara alla andras dräng, utan lag, utsläppt ur detta helvete, där varje gärning skulle gagna en själv och där allt i himmel och på jord stod emot en, utsläppt ur denna demoni, där man oavbrutet "upphöjde sig" och alltså blev "förödmjukad", blev dömd, insläppt i detta paradiset, där man fritt "ödmjukar sig", tror och tjänar och därigenom bara i varje stund "blir upphöjd", d.v.s. nära Gud. Ty att vara borta från Gud är att vara förödmjukad, och att vara nära Gud är att vara upphöjd.

Är vi inte fjärran från denna frihet? Ligger inte kyrkorna låsta vid fromma lagar i detta olyckliga Europa, där ingen nyskapelse sker mera utan där Anden blivit stum? Finns det inte en kyrklig ofrihet inför nästan, en tillstängdhet, som samtidigt är en tillstängdhet inför Gud och hans levande gärningar, så att ingenting händer, inga band lossnar, inga sjuka blir friska mer. Det diktatoriska statstryckets (?) tillväxt ser vi runtomkring oss, men dess tillväxt, ofrihetens tillväxt, är lagens tillväxt, det hårdnande greppet kring folk, i vilka självförnekelse och offervilja hålla på att dö. Där tjänandet inte frivilligt porlar upp hos enskilda, där måste lagen i samhällets topp skärpas och sträcka sig längre och längre in i människooödena. När skall detta järngrepp lossna? När skall friheten se sitt område vidgas i stället för att se det daligen krympa ihop? Så lyder den europeiska kulturens livsfråga idag. Och det djupaste svaret är denna tes, uttalad av en av 1900-talet få verkliga profeter: "När rörelsen bort från Gud hunnit därefter, att man kommit in under Satan, då börjar förnyelsen." Då är det slut med detta tomma frihetsbegrepp, denna hunger efter frihet för det egna jaget (som är Satans frihet att förvräda oss) och man förstår: frihet är innersta bundenhet vid livets källa, frihet är att vara i Gud, ingen annanstans än i Gud - då börjar Anden på nytt blåsa över denna gamla pinade världsdal. Och då kanske man också förstår något annat, som det ännu så länge knappt är lönt att försöka tala om - kanske man då förstår talet om himmelen, om uppståndelsen från de döda.

Ty ordet om himmelen har i högsta grad med den sak att göra, som vi nu rör vid. Att vänta efter den fulla friheten är att vänta efter uppståndelsen från de döda, d.v.s. det är att villigt gå in i döden för att komma ut på andra sidan, där Satan är slagen och vår själviskhet äntligen

förkvävd. När vår omgivning, vår nästa icke löses, när vi icke ha den inre kraft, som är en källa i öknen för de andra, så är detta ett vittnesbörd om vår egen fångenskap. Vägen ut ur fångelset är att följa Kristus efter, ty han har varit inne i fångelset och gått ut genom att dö och uppstå. Vägen ut är att lyssna efter hans ord och så gå, vandra, bejaka detta mörker, som döden, tjänandet, utgivandet är. Bara låta tillvarons krav bearbeta det egna jaget, låta lagen göra, vad den vill göra, alltså kuva, tukta, "ödmjuka". Och så mitt i denna jordiskhet lyssna, höra Konungens ord från himmelen: "Edra hjärtan vare icke oroliga eller försagda, tron på Gud, tron och på mig...jag vill, att där jag är, där skolen I och vara. Och vägen som leder dit jag går, den veten I...Jag är vägen, sanningen och livet." Ännu förnimmer vi banden och fångslen kring oss, alltså är vi inte framme utan på väg. Men vi är inte i Kristus först när vi kommit fram utan redan nu; vi är på vägen, hos honom, ty han är vägen. Även under lagens tuktan är vi i Kristus, ty vi är under korset, och korset är hans, hans väg. Eftersom vi ännu kämpa och ej fått makten över vår själviskhet, därför har lagen mening och rätt emot oss, därför har lagen en syssla att sköta i våra kroppar, därför bor det hälsa, sundhet, i den jordiska tillvarons hårdhet och stränghet. Om vi bara kan tro, om vi bara kan hålla fast, att vi är på väg, alltså om vi bara kan hoppas på himmelen, så kan vi vara mitt inne i lagens värld och ändå aldrig bli lagtrålar, tvärtom alltid vara "de friaste herrar över allting och ingen underdånig". Lagen huserar och bestämmer om det ena och det andra men vi bejakar fritt dess regemente, ty dess syfte är vår nästas väl, som vi i kärleken själva vill: vårt hjärta är ovanför lagens majestät, tron vilar i hoppet, smakar redan nu uppståndelsen och den eviga, väntande friheten. Lagen dödar oss visserligen, men det är en egendomlig glädje i att bli dödad, ty vi vet ju nu, att vi ha fienden inne i oss själva, det är han, som dör, men vi, vi uppstår, vi förnyas till "vår invärtes människa dag efter dag", eftersom vi "ha till ögonmärke de ting, som icke synas" (2Kor 4). Lagen bindes så vid den gamla människan, som dagligen skall korsfästas, så att den nya människan uppstår. Får den gamla människan vara ifred, ja, då "upphöjer man sig" och blir "förödmjukad" (= död för evigheten). Dödas den gamla människan, då "ödmjukar man sig" och blir upphöjd (levande i Kristus för evigheten, uppstånden från de döda). Orden om "ödmjuka" och "upphöja" handla strängt taget om Kristus, om hans kors och hans uppståndelse. Men eftersom Kristus är vår väg till livet, handlar orden också om oss, om vår död - och om vårt liv, som är dolt under vår död.

Men nu återvänder vår svåra fråga: när man på så sätt strävar genom detta livs mörker för att nå fram till uppståndelsen, tar man sig sig inte då ära för egen del, är man icke oavbrutet kvar i egoismen, fast man utvidgar den över tidens gräns. I begynnelsen av vår predikan såg vi ju upphöjelsen ligga nere i själva ringheten, eftersom Gud var i djupet; då var gudsgemenskap detsamma som nästankärlek på jorden, då hade vi ännu inte infört tanken på en efterföljande härlighet efter detta livs kamp. Men nu, i det, som vi senast sade, blev man först ödmjukad och sedan i alla fall upphöjd. Förenar inte detta både tron och nästan-kärleken? Är det inte ett själviskhetens gift i hela denna förhoppning?

Härtill är två ting att säga. För det första: Man uppfattar glädjen och hoppet som egoism huvudsakligen därför, att man menar, att himmelen är en inbillning. Det enda, man då tar i betraktelse, är en oviss religiös människas själsliv: i denna själ finns en förhoppning om en himmel: här bor egoismen, säger man. Hela saken blir en annan, om man verkligen räknar med att de faktiskt kommer ett "Rike som icke kan bäva", att de dödas uppståndelse oemotståndligt nalkas såsom våren nalkas. Man blygs icke över att glädja sig åt den annalkande våren, ty ingen påstår eller tror: "Våren är till för min skull, våren kommer till mig speciellt. Den kommer också till andra, jag är i en skara, som smakar våren och däri Guds godhet. Bakom alltsammans står den givande Guden. Att vänta de dödas uppståndelse är att vänta Guds seger, hela skapelsens frihet, livsfiendens totala katastrof - och om sig själv bara hoppas att få vara en ton i detta väldiga jubel. I det tänkta salighetstillståndet kan jaget vara centrum, men i det Rike, som i verkligheten kommer en gång, är vi hos Gud och hos nästan, lösta ur jagiskheten, bofasta i kärleken.

För det andra: I detta jordiska liv behöver vårt tjänande, vårt utgivande, för att det helt enkelt som jordeliv skall vara möjligt att leva. Vill man stryka vetekornets uppståndelse såsom själviskhet, så kan man i varje fall inte stryka offret, döden. Ty detta är till varons värsta sjukdom att vi människor inte vill leva för varandra. Utgivandet för nästan på jorden, bejakandet av tjänarlivets mörker är i varje fall nödvändigt. Om du är orolig för att ditt hopp om himmelen är exotiskt, så låt det då vara och lev för nästan! Kristus kommer ändå, fast du inte trängtar därefter. Han är van vid många slags lärjungar, inte bara vid Johannes utan också vid Thomas och Petrus. Jorden är som en väldig gästbudssal, ett vimmel av människor, överallt är vår nästa. Så gå då, utan framtidsspekulationer och bär med glädje din lott! Gå och tag den nedersta platsen vid bordet! Amen.

Låt oss alla bedja! (Korta kyrkobönen) Amen.